Konserniohjausosasto / Ohjausyksikkö
Rita Linna

5.2.2021

Liikenne- ja viestintävaliokunnan kuuleminen 9.2.2021

HE 263/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yksityistielain 58 §:n ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta sekä luotsauslain väliaikaisesta muuttamisesta

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 263/2020 vp ehdotetaan muutoksia kolmeen liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lakiin.

Muutosehdotusten tausta

Yksityistielain muutoksen osalta etäosallistumisen lisäämistä tiekokouksissa ovat pitäneet tärkeänä toimialan yritykset, järjestöt ja järjestöt sekä kansalaiset. Etäyhteyksien käyttämisen tärkeys on noussut esiin covid-19-epidemian aikana. Yksityistielain muutos toteuttaa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitetta edistää liikenteen ja logistiikan digitalisoitumista.

Liikenteen palveluista annetun lain muutosehdotus on yksinomaan tekninen ja se liittyy laissa nimetyn Traffic Management Finland Oy:n nimenmuutokseen. Yhtiö vaihtoi vuoden 2021 alusta toiminimensä Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:ksi.

Luotsauslain muutoksen taustalla on covid-19-epidemian aiheuttamat poikkeukselliset tilanteet, kuten liikkumista ja kokoontumista koskevat rajoitukset. Lakimuutoksen tavoitteena on turvata meriliikenteen katkeamattomuus edistämällä luotsauksen henkilölupien riittävää määrää.

Yksityistielaki

Tiekunnat pitävät kokouksia vuosittain. Tiekunnan päätöksellä kokoukset voidaan pitää harvemmin, kuitenkin vähintään joka neljäs vuosi. Kokouksen kutsuu koolle toimitsijamies tai hoitokunta. Kutsuaika on vähintään 14 pv ja enintään 2 kuukautta ennen kokousta. Covid-19-epidemian aikana tiekunnan kokousten järjestämisessä on ollut haasteita.

Yksityistielain (560/2018) 58 § muutoksella mahdollistettaisiin tiekunnan kokoukseen osallistuminen postin tai tietoliikenneyhteyden taikka muun teknisen apuvälineen avulla sen estämättä, mitä yksityistielaissa tai tiekunnan säännöissä säädetään.

Etäosallistuminen olisi perinteistä kokousosallistumista täydentävä mahdollisuus. Tiekunnan toimitsijamies tai hoitokunta päättäisi, että tiekunnan kokoukseen voisi osallistua etänä. Lakimuutos lisäisi tieosakkaiden mahdollisuutta osallistua tiekunnan kokouksiin ja päätöksentekoon.

Tiekunnan kokouksen kokouskutsussa olisi ilmoitettava etänä osallistumisen mahdollisuudesta ja annettava riittävät käytännön ohjeet sähköisen osallistumisen menettelyille. Kokouskutsu olisi lähetettävä riittävän ajoissa, jotta osakkaat voisivat ilmoittaa osallistumisestaan etänä. Lakimuutosta sovellettaisiin sellaiseen kokoukseen, johon kutsu on toimitettu tämän lain mukaisena ja joka pidetään tämän lain voimassa ollessa.

Yksityistielain muutokset etänä osallistumisesta noudattavat samoja periaatteita kuin hallituksen esityksessä (117/2020 vp) väliaikaisesta poikkeamisesta osakeyhtiölaista, osuuskuntalaista, yhdistyslaista ja eräistä muista yhteisölaeista covid-19-epidemian leviämisen rajoittamiseksi.

Etäosallistumisen mahdollistamisen arvioidaan lisäävän osakkaiden kiinnostusta tiekuntien toimintaan ja kokouksiin osallistumista. Tiekunnan osakkaina olevat oikeushenkilöt (esim. metsähallitus ja kunnat) voivat joustavamman osallistua tiekunnan kokouksiin.

Yksityistielain muutos mahdollistaisi tiekuntien päätöksenteon jatkuvuuden yksityisteiden korjauksista ja rahoitushakemuksista, joten ELY-keskusten, kuntien ja metsäkeskusten tekemä avustushakemusten käsittely voisi jatkua ilman viivytyksiä. Yksityisteiden korjaushankkeiden eteneminen ja kunnossapidon jatkuminen edistävät osaltaan työllisyyttä ja varmistavat elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuutta erityisesti maa- ja metsätaloudessa. Liikenneturvallisuusriskit eivät lisäänny, kun yksityisteiden korjaaminen ja kunnossapito jatkuisi ilman taukoja.

Liikenteen palveluista annettu laki

Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 154, 179 ja 179 a §:iin tehtävä muutos koskee laissa nimetyn osakeyhtiön nimen muuttamista. Traffic Management Finland Oy:n virallinen toimimini on vaihtunut vuoden 2021 alusta. Lakiehdotuksessa päivitetään yhtiön nimi uuden toiminimen mukaiseksi Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:ksi.

Ehdotettu lakimuutos on luonteeltaan yksinomaan tekninen. Se selkeyttäisi lain soveltamista ja lisäisi oikeusvarmuutta. Esitykseen ei liity taloudellisia tai muita vaikutuksia.

Vuoden 2021 alusta voimaan tulleella aikaisemmalla lakimuutoksella (1256/2020, HE 202/2020 vp) mahdollistettiin Liikenne- ja viestintäviraston vastuulla olevan liikkumisen tietopalvelun hankkiminen yhtiöltä. Muutoksella edistettiin liikenteen ja logistiikan digitalisoitumista.

Luotsauslaki

Luotsauslain (940/2003) väliaikainen uusi 21 b § koskee luotsin ohjauskirjojen, linjaluotsinkirjojen ja erivapauksien voimassaoloajan pidentämistä. Lisäksi 21 b § mahdollistaisi koeluotsauksen siirtymisen myöhempään ajankohtaan.

Lakimuutos mahdollistaisi mainittujen luotsauksen henkilölupien pidentämisen 6 kuukaudella, jos luvan voimassaoloaika päättyy 30.6.2021

mennessä. Pidennykset olisivat voimassa enintään 31.12.2021 sakka. Ilman koeluotsausta myönnetty ohjauskirja tai linjaluotsinkirja olisi voimassa 6 kuukautta ja enintään 31.12.2021 saakka.

Luotsauksen henkilölupien voimassaoloaikojen pidennykset tehtäisiin hakemuksesta Liikenne- ja viestintäviraston tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Uuden henkilöluvan myöntäminen ilman koeluotsausta olisi mahdollista, jos luotsauslaissa ja Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä linjaluotsinkirjan ja luotsin ohjauskirjan saamiselle asetetut muut vaatimukset täyttyvät. Kumpikaan poikkeusmahdollisuus ei siis olisi automaattinen, vaan poikkeaminen edellyttäisi Liikenne- ja viestintäviraston tapauskohtaista harkintaa. Huomiota kiinnitettäisiin poikkeamisen välttämättömyyteen covid-19-epidemian aikana sekä merenkulun turvallisuuteen (terveys, ympäristö, omaisuus). Poikkeukset vastaisivat osittain 1.6.2020 voimaantullutta luotsauslain väliaikaista muutosta (408/2020), mutta nyt edellytettäisiin tapauskohtaista harkintaa.

Luotsauslain väliaikaisen muutoksen tavoitteena on luotsien riittävyyden ja meriliikenteen jatkuvuuden turvaaminen. Ehdotuksella on vaikutusta myös laajemmin yhteiskuntaan. Rahti- ja tavaraliikenteen sekä merenkulun muun toiminnan jatkuvuus on yhteiskunnan ja elinkeinoelämän toiminnalle ensiarvoisen tärkeää. Myös Suomen huoltovarmuus edellyttää meritse kulkevan tavaraliikenteen jatkuvuuden turvaamista. Suomen tuonnista ja viennistä noin 80–90 prosenttia kulkee laivoilla. Suomen kauppamerenkulun pääväylät on määritelty luotsattaviksi väyliksi.

Lakiehdotus edistäisi luotsien, linjaluotsinkirjan haltijoiden ja erivapauksien haltijoiden työllisyyttä epidemiatilanteessa, jossa näiden henkilölupien uusiminen normaalein menettelyin on vaikeutunut. Ehdotetulla muutoksella pienennetään riskiä covid-19-epidemian aiheuttamiin meriliikenteen katkoksiin ja taloudellisiin tappioihin myös luotsausta tarvitsevien yritysten ja niiden työntekijöiden kannalta.

Ehdotettu muutos ei vaikuttaisi merkittävästi merenkulun turvallisuuteen, koska poikkeamismahdollisuus koskisi suurimmalta osin voimassaolevien luotsauksen henkilölupien voimassaoloajan pidentämistä. Siltä osin, kun kyse on koeluotsausta koskevasta joustosta uusia luotsin ohjaus- ja linjaluotsinkirjoja myönnettäessä, merenkulun turvallisuusvaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä, koska kyseessä on poikkeaminen ainoastaan yhdestä edellytyksestä ja hakijan tulee edelleen täyttää muut vaatimukset. Lisäksi poikkeamismahdollisuudet olisivat ajallisesti rajattuja ja edellyttäisivät viranomaisen tapauskohtaista harkintaa.

Ehdotetut luotsauslain väliaikaiset muutokset mahdollistaisivat lähikontaktien vähentämisen aluksilla ja koulutustilanteissa, mikä pienentää riskiä covid-19-tartuntataudin leviämiselle.

Lausuntopalaute

Lausuntokierros järjestettiin joulukuussa 2020. Lausuntoja saatiin yhteensä 31.

Yksityistielain muutoksen osalta kaikki lausunnonantajat kannattivat ehdotettua lakimuutosta. Lausunnoissa korostettiin, että etäosallistumista tulisi pitää täydentävänä mahdollisuutena kokoukseen osallistumiselle. lain pysyvää muuttamista pidettiin tarpeellisena väliaikaisen muutoksen sijaan.

Luotsauslain väliaikaista muuttamista koskevissa lausunnoissa kannatettiin esitysluonnoksen mukaista väliaikaista muutosehdotusta. Sen nähtiin osaltaan turvaavan merenkulun jatkuvuutta ja olevan siten covid-19-epidemian aikana perusteltu.

Hallituksen esitykseen lisättiin lausuntokierroksen jälkeen nimenmuutoksesta johtuva yksinomaan teknisluonteinen liikenteen palveluista annetun lain muutosehdotus.

Aikataulu

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Luotsauslain väliaikainen muutos olisi voimassa 30.6.2021 asti. Eduskunnan toivotaan käsittelevän hallituksen esityksen kiireellisenä.